AlgoHack : පයිතත්#4

දත්ත ආකෘති - ශබ්දකෝෂ - ගොනු - වස්තු

කතුවරු නිරංජන් මීගම්මන, නවින් තමිද

සංස්කරණය විශ්ව කමාර

AlgoHack කුඩා අවදියේදී ළමුනට පරිගණක විදාහව සහ කුම ලේඛනය ඉගැන්වීමට ශිල්ප සැයුර කල ආරම්භයකි. එයට Google for Education සහ ශී ලංකා පරිගණක සංගමය සහය ලබා දේ

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License. Shilpa Sayura Foundation (shilpasayura.org)

1.0 ගොඩගැසුම් ආකෘතිය (stack)

මෙය මූලික කිුයා දෙකක් ඇති, එකිනෙක මත දත්ත ගොඩගසන ලැයිස්තු ආකෘතියකි.

push : අාකෘතිය මුලට දත්තයක් අැතුළ් කරයි.

pop: අවසානයට අැතුලත් කළ දත්තය ඉවත්කර පුතිදානය

කරයි.

මේ සඳහා අවසානයට ආ අය පළමුව ඉවත්කරන LIFO (Last In First Out) කුමය භාවිතා වේ. එය හරියට එක මත එක තබන ගඩොල් ගොඩකට සමානවේ. ගඩොල් එකතු කරන්නේ සහ ඉවත්කරන්නේ උඩිනි.

stack= [] # හිස් ගොඩගැසුම stack.append(1) # අගයක් එක් කරන්න stack.append("Sri Lanka") stack.append(4) stack.append("India") print(stack) a=stack.pop() # පළමු අගය ඉවතට print(a) print(stack) # ඉතිරි ලැයිස්තුව stack.pop() # පළමු අගය ඉවතට

AlgoHack: පයිතන් **#4** 2 / 24

```
print(stack) # ඉතිරි ලැයිස්තුව
```

පුතිදාන පහත පරිදි වේ [1, 'Sri Lanka', 4, 'India'] India [1, 'Sri Lanka', 4] [1, 'Sri Lanka']

2.0 පෝලිම් ආකෘතිය (Queue)

පෝලිම් ආකෘතිය පළමුව ආ අය පළමුව ඉවත්වන FIFO (First In First Out) කුමවේදය භාවිතා කරයි ජෝලිම කුමවේද 2 ක් සහිත දත්ත අාකෘතියකි. push : පෝලිම අගට අගයක් ඇතුලත් කරයි (enque) pop: පෝලිමේ මූලම අගය ඉවත් කරයි (deque)

queue= []
queue.append(1)
queue.append("Sri Lanka")
queue.append(4)
queue.append("India")
print(queue)

x=queue.pop(0)
print(x)
print(queue)
y=queue.pop(0)
print(y)
print(queue)

පහත පුතිදානය නිරීක්ෂණය කරන්න

```
[1, 'Sri Lanka', 4, 'India']
1
['Sri Lanka', 4, 'India']
Sri Lanka
[4, 'India']
```

3.0 ලැයිස්තුවක මාන පුකාශ කිරීම

ලැයිස්තුවක භාවිතයට එහි අවයව ගණන පුකාශ කළ යුතුය. දැනට පවතින අවයවවල අගයන් අපට වෙනස් කළ හැක. නමුත් දැනට නොපවතින අවයව වලට අගයන් අනුයුක්ත කළ නොහැක.

```
myList=[] # හිස් අරාව
myList[0]=7 # කුමලේඛය කියා නොකරනු ඇත
myList=[2] # මාන කළ අරාව
myList[0]=7
myList[1]=8
myList.append(7)
සංඛාන 100 ක ලයිස්තුවක් නිර්මාණයට කෝතයක් ලියන්න
myList=[]
for i in range(0,100):
    myList.append(i)

print (myList)
# අවයව 10 ක් සහිත ලයිස්තුවක් පුකාශ කිරීම
# මෙහිදී ලැයිස්තුව නිර්මාණය වන්නේ [ ] තුල ඇති චකුයෙනි.
```

```
n = 10
myList=[0 for i in range(n)]
print (myList) # අවයවවල අගයන් 0 ලෙස පුකාශ කරයි
පුතිදානය වන්නේ
[0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0]
තවත් පතිදානයක්
myList=[i*i for i in range(10)]
print (myList)
myList නම් ලයිස්තව
[0, 1, 4, 9, 16, 25, 36, 49, 64, 81] ට හරවයි
අරාවක් නිර්මාණය කිරීමට ශිතයක් භාවිතා කිරීම
def dim3( n):
  return n*n*n
print (dim3(2))
myList=[dim3(i) for i in range(10)]
print (myList)
```

4.0 ශබ්දකෝෂ

පිළිවෙලට සැකසීම, අාපස්සට හැරවීම හා පුමාණය ගණන් කිරීම. ශබ්දකෝෂ (Dictionaries) වලදී අගය යුගල් දෙතිත් (:) මගින් වෙන් කර තබාගනී.

```
අවයව වෙන් කර තබා ගැනීමේදී කොමා භාවිතා කරන අතර
අවයව ගොනු සගල වරහන් මගින් වෙන් කරයි ( { } )
#ශුඛදකෝෂ පුකාශ කිරීම
dict = {'Name': 'Ganesh', 'Age': 17, 'Class': 12}
print (dict['Name'])
print (dict['Age'])
පතිදානය පහත ලෙස වේ
Ganesh
17
dict['Age'] = 18 # දත්තය යාවත්කාලීන කරයි.
dict['Class'] = 13
dict['School'] = "Ranabima" #අලුත් දත්තය අැතුලත් කරයි
print(dict)
```

පුතිදානය කුමක් විය හැකිද?

ශබ්දකෝෂ කම dict.clear - ශබ්දකෝෂයේ සියලු අවයව මකා දමයි dict.items - අවයව ට්යපලයක් ලබාදේ dict.keys - අවයව වල යතුරුලබාදේ dict.values- අවයව වල සියළු අගයන් ලබාදේ dict.pop(key) - යතුර අනුව අවයක්ද ඉවත් කර ලබාදේ dict.get(key) - යතුර අනුව අවයක්ද අවයවයක් සොයා ගනී dict.update(new) - දත්ත තවත් ශබ්දකෝෂයකින් අළුත් කරයි. dict.copy - ශබ්දකෝෂයක් පිටපත් කරයි dict.setdefault(key) - යතුරක් මගින් අවයව සොයා ගනී dict. has_key(key) - දී අැති යතුර ශබ්දකෝෂයක අඩංගද බලයි

```
පතිදාන කුමක් වේද?
dict = {'Name': 'Ganesh', 'Age': 17, 'Class': 12}
print (dict['Name']) # පුතිදානය Ganesh වේ
del dict['Name']
print (dict)
x=dict.get('Age')
print(x)
dict.clear()
print (dict)
del dict
print(dict)
dict = {'Name': 'Ganesh', 'Age': 17, 'Class': 12}
x=dict.kevs()
print (x) # ['Name', 'Age', 'Class'] පුතිදානය කරයි
v=dict.values()
print (y) # ['Ganesh', 17, 12] පතිදානය කරයි
z=dict.items()
print (z) # [('Name', 'Ganesh'), ('Age', 17), ('Class', 12)]
dict = {'Name': 'Ganesh', 'Age': 17, 'Class': 12}
x=dict.keys()
print (x) # ['Name', 'Age', 'Class'] පතිදානය කරයි
y=dict.values()
print (v)
# ['Ganesh', 17, 12] පුතිදානය කරයි
```

```
z=dict.items()
print (z)
[('Name', 'Ganesh'), ('Age', 17), ('Class', 12)] පුතිදානය කරයි
dict1 = {'Name': 'Ganesh', 'Age': 17}
dict2 = dict1.copy()
print (dict2)
ශඛ්දකෝෂයේ යතුර අඩංගු නම් සනාභය ලෙස පුතිදානය වේ
x=dict.has_key('Age')
print(x) # පුතිදානය සනාභය වේ
dict2 = dict1.copy()
print (dict2)
del dict2['Age'] # යතුරුනාමය ඉවත් කරයි
print (dict2)
print (dict1)
```

5. ගොනු (Files) හැසිරවීම

ගොනුවක් පරිගණකයේ බයිට ලැයිස්තුවක් ලෙස සැලකිය හැක. ගොනුවක දත්ත කියවීමට එය විවර කළ යුතු අතර, දත්ත ලියන ලද්දේ නම් භාවිතයෙන් පසු වසා දැමිය යුතුවේ.

fo = open("myfile.txt") # ගොනුව විවෘත කරයි print (fo.name) # ගොනුවේ නාමය පුතිදානය කරයි

ගොනුවක් යාවත් කාලීන කිරීම. ගොනුවක් වචන හෝ ද්වීමය වෙසින් විවර කළ හැකිය. # wb යන්න ද්වීමය වෙසින් ලිවීමක් බව අදහස් කරයි fo = open("myfile.txt", "wb") fo.write("Python is cool\n") #ගොනුවට ලියයි fo.close() # ගොනුව වසා දමයි

ගොනු විවර කරන වෙස් (modes)

r කියවීම පමණයි (read only)

rb ද්වීමය වෙසින් කියවීම පමණයි (read only in binary)

r+ කියවීමට හා ලිවීමට (reading and writing)

b+ ද්වීමය වෙසින් කියවීමට හා ලිවීමට

w ලිවීමට පමණයි (writing only)

wb ද්වීමය වෙසින් ලිවීමට පමණයි

w+ ලිවීමට හා කියවීමට

wb+ ද්වීමය වෙසින් ලිවීමට හා කියවීමට

a අගට එකතු කිරීමට (appending)

ab ද්වීමය වෙසින් අගට එකතු කිරීමට

a+ අගට එකතු කිරීමට හා කියවීමට

ab+ ද්වීමය වෙසින් අගට එකතු කිරීමට හා කියවීමට

විවර කරන ලද ගොනුවක වචන කියවීම

fo = open("myfile.txt", "r+") str = fo.read() # ගොනුවේ අවසානය දක්වා කියවන්න print (str) # පුතිදානය fo.close() # ගොනුව වසන්න

fo = open("myfile.txt", "r+") # str = fo.read(6) # අකුරු6 ක් කියවත්ත print (str) fo.close()

ගොනුවක් විවර කර කියවීමේදී යොමු තුඩක් (Pointer) භාවිතා කරයි. යොමුතුඩ ගොනුවේ ස්ථාන ගැන්වීමෙන්, එතැන් සිට දත්ත කියවිය හැක.

```
fo = open("myfile.txt", "r+")
str = fo.read(6)
print (str)
position = fo.tell()
print (position) # වත්මන් පිහිටුම ලබාදේ
str = fo.read(3)
print (str)
position = fo.tell()
print (position)
# යොමුතුඩ ස්ථාන ගත කිරීම
position = fo.seek(0, 0)
str = fo.read(6)
print (str)
fo.close()
පේළි කියවීම
fo = open("myfile.txt", "rw+")
line = fo.readline() //පේලියක් කියවත්ත
print (line)
line = fo.readline(5) # ඊදග පේදියෙන් අකරු 5 ක් කියවයි
print (line)
fo.close()
ගොනුවේ අවසානය දක්වා සියලු පේළි අරාවකට කියවන්න
fo = open("myfile.txt", "rw+")
lines = fo.readlines()
print (lines)
fo.close()
ගොනු මෙහෙයම සඳහා os මොඩියුලය අානයනය
```

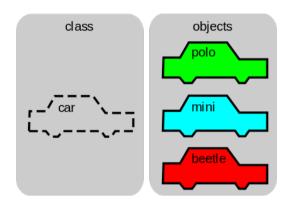
import os
myfile.txt ගොනුව myfile2.txt සේ නම් කරයි
os.rename(" myfile.txt", "myfile2.txt")
os.remove("myfile.txt") # ගොනුව මකා දමයි
os.mkdir("newdir") # "newdir" ෆෝල්ඩරය සාදයි
os.chdir("/home/newdir") # වත්මන් ෆෝල්ඩරය කරයි
os.getcwd() # වැඩකරන ෆෝල්ඩරයට එයි
os.rmdir("/home/newdir") # ෆෝල්ඩරය මකා දමයි

6. වස්තුගත කුමලේඛණය Object Oriented programming

අප මෙතෙක් ශීත ආශිතව දත්ත හැසිරවූයෙමු. වස්තුගත කුමලේඛනයේදී අපි දත්ත හා ශීත කේත වස්තුවක් තුුලට කැටිකර භාවිතා කරමු. ඉතා සංකීර්ණ හා විශාල මුදුකාංග නිශ්පාදනයේදී වස්තුගත කුමලේකනය භාවිතා කරයි.

පංති (Classes) සහ වස්තු (objects) වස්තුගත කුමලේකතයේ මුලිකාංග වේ. පංතියක අවස්ථාවක් (instance) වස්තුවක් වේ. එක පංතියක අඩංගු විචලා හා ශුිත එම පංතියෙන් වස්තුවක් නිර්මාණය කරන විට අැතුලත් වේ. එම කුමලේඛනයක එකම පංතියකට අයත් වස්තු ගණනක් නිර්මාණය කර භාවිතා කල හැකි අතර එම වස්තුවල හැසිරීම එක හා සමාන වේ.

මිනිසා පංතියක් නම්. විශ්ව වස්තුවකි. නිරංජන් තවත් වස්තුවකි. වස්තු දෙකටම ඇවිදීම, දිවීම, නිදාගැනීම යන ශුිත පොදුවේ. වස්තු දෙකේම නම, උස, බර යන ලක්ෂණ අඩංගු මුත් ඒවා වෙනස් විය හැක.

කාර් පංතියකින් වස්තු ගණනක් නිර්මාණය කල හැක.

පංතියක් නිර්මාණය කරන්නේ class පදයෙනි.

ඔබට person නම් පංතියක් ඇත. එම පංතියේ පවතින අවස්ථාවක් හෝ නිදර්ශණයක් Vishva ලෙස නම් කරමු.

class Person: pass # කිසිවක් නොකරයි

Vishva = Person() # Vishva වස්තුව වේ

එය තවත් විදහාලමු

class Person:

def sayhello(self):

print('Hello, how are you?')

Vishva = Person()

```
Vishva.savhello()
එය Person().sayhello() ලෙසද ලිවිය හැක.
sayhello() ශිතය කිසිදු පරාමිතියක් (parameters) නොගනී
නමත් self නම් පරාමිතිය ස්වයංව ඇතුලත් වේ. එය එම වස්තවයි.
 init කුමය (method)
මෙය විශේෂ python පංතියකි. එය පංතියකින් වස්තුවක්
නිර්මාණය කිරීමේදී ආරම්භක අගයන් ලබාදීමට භාවිතා වේ.
පහත උදාහරණයේදී වස්තුව නිර්මාණය කරන අවස්ථාවේ
ලබාදෙන name පරාමිතිය එම වස්තුවේ නමට අනුයක්ත කෙරේ.
සමස්ථ කේතනය තුලු එම වස්තුව හදුනාගන්නේ එම නමිනි.
class Person:
  def init (self, name):
    self.name = name නම අනුයක්තය
  def sayhello(self):
    print('Hello, my name is', self.name)
p = Person('Vishva')
p.sayhello()
පතිදානය
Hello, my name is Vishva
```

AlgoHack: පයිතන් **#4**

පංතිහා වස්තු විවලා Class And Object Variables

වස්තුවට අයත් දත්ත සාමානාඃ විචලාඃන් වන අතර ඒවා එම පංතියට හා වස්තුවට පමණක් අදාල වේ. එයට name spaces කියමු. ඒවා වර්ග දෙකකි.

පංති විචලා class variables වස්තු විචලා object variable

පංති විචලා වස්තුවලට පොදු වේ. පංතියේ සියලු වස්තුවලට ඒවා භාවිතා කල හැක. පංති විචලායක අගය වස්තුවක් මගින් වෙනස් කලේ නම්, එම පංතිය නිර්මාණය කල සියලු වස්තු එම වෙනස දකී.

වස්තු විචලා එම වස්තුවට පමණක් අදාල වන අතර එකම පංතියක වුව අනිකුත් වස්තුවලට නොපෙනේ.

ඔබගේ පංතියේ සෑම සිසුවකුම 10 වත ශුේණියේ වත අතර, ඔබගේ උපත් දිතය වෙනස්ය. එය ඔබට ආවේතිකය

class Robot:

population = 0 # රොබෝවරුගණන - පංතිවිචලා

def __init__(self, name): # ආරම්භක ශුිතය self.name = name print(self.name. "රොබෝ සූදානම්) #රොබෝවරයා නිර්මාණයේදී රොබෝගහණය වැඩිකෙරේ Robot.population += 1

def discard(self): # අබලි ශුිතය print(self.name) print("අබලි කරමින් පවතී") Robot.population -= 1

```
if Robot.population == 0:
       print("අවසාන රොබෝය")
       print(self.name)
    else:
       print("තව රොබෝවරු සිටිති")
       print(Robot.population)
  def sayhello(self): # හලෝ ශිතය
    print("අායුබෝවන් මගේ නම")
    print(self.name)
  @classmethod
  def howmany(cls):
    print("අපට සිටින රොබෝ ගණන")
    (cls.population)
droid1 = Robot("R2-D2")
droid1.sayhello()
Robot.how many()
droid2 = Robot("C-3PO")
droid2.sayhello()
Robot.howmany()
print("\රොබෝට වැඩ ඇත.\n")
print("රොබෝ වැඩ අවසානයි. අබලි කරන්න")
droid1.discard()
droid2.discard()
Robot.how many()
පුතිදානය
AlgoHack: පයිතන්#4
```

R2-D2 රොබෝ සූදානම් අායුබෝවත් මගේ නම R2-D2. අපට සිටිත රොබෝ ගණන 1 C-3PO රොබෝ සූදානම් ආයුබෝවත් මගේ නම C-3PO. අපට සිටින රොබෝ ගණන 2 රොබෝට වැඩ ඇත රොබෝ වැඩ අවසානයි අබලි කරන්න R2-D2 අබලි කරමින් පවතී තව රොබෝවරු සිටිති C-3PO අවසාන රොබෝය අපට සිටින රොබෝ ගණන 0

එය වැඩ කරන අයුරු population විචලාs Robo පංතියට අයත්ය (class variable). එය Robot.population ලෙස ලබාගත හැක.

name නිර්මාණය කරණ වස්තුවේ විචලායකි. (object variable). එය වස්තුල තුලදී self.name ලෙස ලබාගත හැක.

__init__ කුමය වස්තුවේ ආරම්භක අවස්ථාවේ යොදාගතී එහිදී අප population පංති විචලාය 1 කිත් වැඩි කරමු

how_many යන ශුිතය, පංතියට අයත් කුමයකි. discard නිර්මාණය වූ වස්තුවේ කුමයකි. එහිදී population පංති විචලාය 1 කින් අඩු කෙරේ

ගණිත උදාහරණයක් import math

class Point:

```
def move(self, x, y):
     self.x = x
     self.y = y
  def reset(self):
     self.move(0, 0)
  def calc dist(self, other point):
     return math.sqrt(
          (self.x - other point.x)**2 +
          (self.y - other point.y)**2)
# භාවිතය
point1 = Point()
point2 = Point()
point1.reset()
point2.move(5,0)
print(point2.calc dist(point1))
assert (point2.calc dist(point1) == point1.calc dist(point2))
point1.move(3,4)
print(point1.calc dist(point2))
print(point1.calc_dist(point1))
```

```
බැංකු ගිණුම් උදාහරණය
class BankAcc(object):
  defaultNumber = 1
                         # Class Attribute
  def init (self, name, balance = 0):
     self.name = name
     self.balance = balance
     self.accNumber = BankAcc.defaultNumber
     BankAcc.defaultNumber = BankAcc.defaultNumber + 1
  def deposit(self, amount):
     self.balance += amount
  def withdraw(self, amount):
     if self.balance < amount:
       print('Not enough balance!')
    else:
       self.balance -= amount
  def getBalance(self):
     return self.balance
if __name__ == '__main__':
  Obj = BankAcc('Indika', 1000)
  Obj.deposit(1000)
  print(Obj.getBalance())
  Obj.withdraw(500)
  print(Obj.getBalance())
```

```
පරිගණක කීඩා උදාහරණයක්
```

```
import random
class WorldMap(object):
  def init (self, width, height):
     self.width = width
     self.height = height
     self.map = [[None for x in range(self.width)] for y in
range(self.height)]
  def is occupied(self, x, y):
     " Checks if a given space on the map and returns True if
occupied. "
     return self.map[x][y] is not None
world = WorldMap(100, 100)
class Entity(object):
  #def init (self, x, y):
     #self.set position(x, y)
     # TODO: prompt for new x & y when (x,y) is already
occupied
     # PROPOSED: new __init__ below:
  def init (self, x, y):
    if world.is occupied(x, y):
       print("oops, there's someone here already")
    else:
       self.set position(x, y)
  def set position(self, x, y):
     self.x = x
     self.v = v
     world.map[x][y] = self
AlgoHack: පයිතන්#4
```

```
def remove(self):
     world.map[self.x][self.y] = None
  def distance(self, other):
     return [abs(other.x-self.x), abs(other.y-self.y)]
class Character(Entity):
  def __init__(self, x, y, hp):
     Entity. init (self, x, y)
     self.hp = hp
     self.items = []
     self.protection = 0
  def move(self, direction):
        Moves a character one space in a given direction. Takes
as input a
        direction 'left', 'right', 'up' or 'down'. Allows wrapping of the
        world map (eg. moving left from x = 0 moves you to x = 0
-1)
     x, y = 0, 0
     if direction == 'left':
        x = -1
     elif direction == 'right':
        x = 1
     elif direction == 'up':
        v = 1
     elif direction == 'down':
        v = -1
     else:
```

```
print("Please enter a valid direction: 'left', 'right', 'up', or
'down'")
       return
    new x, new y = ((self.x + x) \% world.width), ((self.y + y) \%
world.height)
    if world.is occupied(new x, new y):
       print('Position is occupied, try another move.')
    else:
       self.remove()
       self.set position(x, v)
       if isinstance(self, Wizard): # Provides a way for the
wizard to regen, mana
          self.mana += 1
  def attack(self, enemy):
    damage = 10
    if self.can attack(enemy):
       if not enemy.has protection():
          enemy.lose health(damage)
       else:
          enemy.lose protection(damage)
  def power attack(self,enemy): # power attack
    damage = 20
     if self.can attack(enemy):
       if not enemy.has_protection():
          enemy.lose health(damage)
       else:
          self.lose protection(damage)
  def can attack(self, enemy):
    enemy dx, enemy dy = self.distance(enemy)
    return (enemy dx == 1 and enemy dy == 0)
```

```
def gain health(self): # gain hp....
     self.hp += 10
  def lose health(self, reduction):
     self.hp = max(self.hp - reduction, 0)
  def gain protection(self):
     # its provide a kind of protection from enemy attack
     self.protection += 4
  def lose protection(self, reduction):
     self.protection = max(self.protection - reduction, 0)
  def has protection(self):
     return self.protection > 0
class Enemy(Character):
  def init (self, x, y, hp):
     Character. init (self, x, y, hp)
  def challenge(self, other):
     print("Let's fight!")
class Wizard(Character):
  def __init__(self, x, y, hp, mana):
     Character. init (self, x, y, hp)
     self.mana = mana
  def cast spell(self, enemy):
     if self.can_attack(self, enemy) and self.mana >= 5:
       self.mana -= 5
       for i in range(random.randint(1, 5)):
          self.attack(self, enemy)
  def heal(self, char):
```

```
#if self.can attack(self, enemy) and self.mana >= 5:
     if self.mana >= 5:
       self.mana -= 5
       char.hp += 15
class Archer(Character):
  def __init__(self, x, y, hp):
     Character. init (self, x, y, hp)
  def range attack(self, enemy):
     enemy dx, enemy dy = self.distance(enemy)
     if enemy dx \le 5 and enemy dy == 0:
       enemy.hp -= 5
if __name__ == "__main__":
  print("testing: " + ___file___)
  alice = Character(10,10,100)
  bob = Character(11,10,100)
  clare = Wizard(15,10,60,50)
  dan = Archer(6, 10, 30)
  character list = [alice, bob, clare, dan]
  for character in character list:
     print(character. dict )
```


කැමති ව්ෂය කැමති වෙලාවක කැමති තැනක නිදහසේ ඉගන ගන්න පාඩම් සහ පුශ්න

Shilpa64.lk

AlgoHack කුඩා අවදියේදී ළමුනට පරිගණක විදාහව සහ කුම ලේඛනය ඉගැන්වීමට ශිල්ප සදුර කල ආරම්භයකි. එයට Google for Education සහ ශී ලංකා පරිගණක සංගමය සහය ලබා දේ.

AlgoHack : පයිතත්#4

දත්ත ආකෘති - ලැයිස්තු ශුත - ගොනු - වස්තු